

INTERVIU CU NICOLAE GABURICI: „TEMELE FILMELOR CONTEMPORANE ÎȘI TRAG DE PREA MULTE ORI SEVA DIN SFERA POLITICĂ ȘI DIN CEA SOCIALĂ”

Autor: Victoria Maria Deliu | 21 martie 2024

Nicolae Gaburici este absolvent la Facultății de Psihologie și Științele Educației și al Școlii de Poetică Cinematografică Francisc Ferko Mraz. A lucrat ca second assistant director (asistent de regie) în cadrul câtorva lungmetraje românești. În prezent se ocupă de regia propriului film, mediummetrajul „Elegie”. La Casa Burgheză din București găzduiește un club de lectură, un club de film și un salon dedicat vizionării filmelor de artă. Este dansator de swing în cadrul școlii de dans Jazz Roots Bucharest.

1. Nicolae, îți mulțumim mult pentru că ai acceptat invitația de a sta de vorbă cu noi! Ca să plonjăm în subiect, care ar fi primele trei titluri de filme contemporane (să zicem, realizate începând cu anii 1990-2000) pe care le-ai recomanda cinefililor care poate le-au ratat și de ce?

Vă mulțumesc mult pentru invitația de a ne așterne puțin la taifas. Să plonjăm împreună: *Kasaba* (1997, Nuri Bilge Ceylan), *Ida* (2013, Pawel Pawlikowski) și *Synecdoche, New York* (2008, Charlie Kaufman). Aceste filme dețin în construcția lor compozițională o valoare cinematografică minunată. *Kasaba*, care este impregnat de o atmosferă preponderent cehoviană, redă într-o cheie poetică acea senisibilitate sufletească pe care copilăria o deține din belșug, o curăție a simțirii prin care viața însăși este asimilată sub raport arhetipal. *Ida*, pentru a sublinia doar aspectul unghiulației, impresionează în chip viguros prin compoziția pe care o deține fiecare cadru în parte. Compoziția imaginii uimește prin delicatețea picturală cu care sunt organizate elementele sale geometrice. Iar *Synecdoche, New York*, îmbibat de o deznădăjduită apăsare post-modernistă, strălucește prin construcția originală a discursului narativ.

2. Cum ai descrie, în linii generale, filmele contemporane? Care sunt temele care predomină în ele?

În linii excesiv de generale, fără a mă deda însă generalizării, pot spune că pentru mine personal, filmul contemporan – și nu fac referire la cel comercial – alunecă spre un soi de deposedare a omului de omenescul din el. Reprezentarea artistică a sufletului – pentru cei care mai credem în așa ceva, sau cea a psihicului, pentru cei care denumim astfel realitatea interioară a omului – cade de cele mai multe ori în patima conceptualizării. Procesul de conceptualizare în sine devine mai important decât ceea ce caută să reprezinte, și anume omul, care tinde să fie subțiat sufletește de o gândire preponderent analitică. Temele își trag de prea multe ori seva din sfera politică și din cea socială, ceea ce nu este în sine o chestiune eronată, dar devine astfel când individualitatea omului este împinsă la periferie pentru a fi tratată doar din prismă ideologică. Dacă îmi îngăduiți, mă voi sustrage de la a pomeni care sunt temele actuale din cinematografie, întrucât sunt prea des vehiculate în spațiul public pentru a le mai repeta la rândul-mi.

3. Piața filmelor contemporane este, totuși, considerabilă din perspectiva productivității. Trecând de cele mai vizibile creații, cum ar fi blockbuster-urile hollywoodiene, spre ce nișe crezi că ar merita să ne îndreptăm atenția? Ce regizori mai puțin cunoscuți merită să descoperim?

Pomenesc câțiva regizori, dintre care unii își întind activitatea artistică de-a lungul multor decade, până în prezentul nostru contemporan: Lech Majevski, Béla Tarr, Paolo și Vittorio Taviani, Marina Razbezhkina, Ivan Ostrochovsky, Pawel Pawlikowski, Andrey Zvyagintsev, Aleksander Sokurov, Ildikó Enyedi, Martti Helde, Charlie Kaufman, Nuri Bilge Ceylan.

4. Care crezi că este cel mai important criteriu pe baza căruia se evaluează și se

premiază filmele de astăzi de către instituțiile care au această autoritate?

Nu pot să mă pronunț cu siguranță în această privință. Intuiția îmi sugerează că din aceste jurii fac parte două tipologii de persoane: pe de o parte, există oameni cu pregătire profesională care dețin la nivel teoretic un instrumentar analitic solid, pe care îl întrebuințează cu rigurozitate atunci când decid statutul estetic al unei opere cinematografice și, pe de altă parte, acei oameni, iertați-mi truismul, aleși în baza unui inevitabil nepotism, care, pe lângă faptul că sunt slab pregătiți profesional și caută să-și impună perspective îndoielnice, gândesc și acționează pe considerente ideologice. Cumva, *grosso modo*, evaluarea și premierea unui film se face din coliziunea acestor două tipologii. Însă, o altă realitate dureroasă constă în faptul că multe filme nici nu ajung să fie cunoscute de către aceste instituții, întrucât, așa cum e soarta tuturor filmelor ce aspiră spre validare instituțională, întâi și întâi trec printr-o „comisie de jos”, care decide la rândul ei ce trebuie să ajungă sau nu către „comisia de sus”. În situația dată nu-i deloc greu să ne închipuim cum destinul unor filme excelente poate fi sufocat sau amânat din cauza oamenilor nepotriviți, plasați în posturi nepotrivate.

5. Ce criterii ar trebui să îndeplinească un film pentru a-și câștiga locul printre capodoperele istoriei cinematografiei? Ar putea fi vorba despre o combinație între, pe de-o parte, o temă fundamentală pentru condiția umană și, pe de altă parte, aspectele estetice?

Valoarea cinematografică a unui film poate fi depistată și valorizată cu ajutorul instrumentelor analitice puse la îndemână de naratologie și estetică, domenii de studiu care, parcurse cu rigurozitate, fac să pălească afirmația conform căreia *de gustibus non est disputandum*. Gusturile nu se discută, dar să ținem cont că ele nu se discută în sfera nedemonstrabilului! Valoarea unei opere cinematografice nu este dată de subiectivismul nefondat – subliniez, nefondat – al spectatorului. Este important să avem în vedere că filmul în sine este un organism „viu”, o entitate narativă cu o personalitate proprie, care deține o structuralitate cu un grad ridicat sau scăzut de complexitate artistică. A vedea un film presupune să înțelegem că ne aflăm în fața unei compoziții care deține o anumită arhitectonică interioară. Când parcurgem o poveste trebuie să ne angajăm simultan atenția pe două paliere diferite: a) Planul compozițional (scheletul general al operei, reprezentarea) și b) Semnificația estetică (însemnătatea a ceea ce este reprezentat). Din aceste două elemente fundamentale, care coabitează și se determină reciproc, se naște tema discursului filmic. Acesta este unul dintre criteriile fundamentale cu ajutorul căruia putem purcede la analiza generală a unui film.

6. À propos de istoria cinematografeiei, ce film consacrat ți-ar fi plăcut să regizezi, dacă ai fi putut? Ai fi schimbat ceva la el sau l-ai fi păstrat exact așa cum este?

Iată o întrebare dificilă! Mi-e foarte greu să aleg un singur film dintre multele care mă fascinează, pentru că simt că fac o nedreptate celorlalte. *Căița* (1984, Tengiz Abuladze). Este atât de excelent articulat din toate încheieturile, că nu aș îndrăzni să schimb nimic.

7. Ce regizori - deopotrivă din secolul XX și de astăzi - reprezintă pentru tine modele și de ce?

Bergman, Fellini, Tarkovski, Sokurov, Tarr, Visconti, Satyajit, Wajda, Menzel, Jasný, Ceylan, Pawlikowski, frații Taviani. Fiecare dintre aceste nume înseamnă un univers puternic individualizat. Dincolo de înțelegerea amplă pe care o au asupra sufletului omenesc și a vieții în general, acești regizori știu să zugrăvească în chip excelent un univers estetic puternic particularizat și încărcat de complexitate artistică.

8. Povestește-ne, te rog, puțin despre filmul pe care tocmai l-ai regizat. Cum s-a născut ideea lui și ce teme abordezi? Și cel mai important, când va fi disponibil publicului?

Mediummetrajul la care lucrez, *Elegie*, se află într-o prelungită stare de moșire și caut de ceva vreme „foarfecelă pecuniar” cu care să-i tai cordonul ombilical. Este un film poetic pe care l-am realizat în satul Logănești, și l-am făcut, vorba aceea, pe brânci. Am lucrat

la el 3 ani și trei luni. Ideea a germinat din dorința de a face un exercițiu regizoral, care, la scurtă vreme, s-a transformat într-o „chestiune serioasă”. Am ales tema morții, pe care am modelat-o într-o manieră poetică, într-un spațiu estetic impregnat de accente lirice și arhetipale. Mai multe amănunte despre film voi dezvălui când va fi să fie pârghit pe de-a-ntregul. Când va fi disponibil? Sunt câteva variabile care nu-mi îngăduie să preconizez o perioadă certă. Încă sunt în căutarea aceluia Mecena care să faciliteze scoaterea filmului din cuptorul post-producției. Când domnia sa se va ivi la orizont, voi avea putința să conturez un răspuns mai concret.

9. Printre activitățile tale, găzduiești, în inima Bucureștiului, seri de film. Ce ți-ai propus atunci când ai pus pe picioare Salon Filmesque și ce se întâmplă, mai concret, în cadrul lui?

Salon Filmesque este un loc destinat cinofililor care apreciază importanța culturală a filmelor de artă. Întâlnirile noastre au un aer de ospetie și un firesc al conversațiilor pe care căutăm să-l reînviem. Ne adunăm în jur de 10-12 persoane, într-o cameră mică dintr-o casă antebelică, vedem filme clasice și le dezbatem într-o manieră foarte liberă, centrată pe analiza elementelor narative, semantice, metaforice, picturale etc. Prin astfel de interacțiuni salonarde căutăm să ne îndeletnicim cu acel soi de taclale care ne îmbogățesc spiritul și ne bucură intelectul. Oaspeții care ne trec pragul găsesc la noi o boemie tihnită, descoperă capodopere cinematografice mărețe și întâlnesc oameni valoroși cu care poartă conversații pe măsură. Cei care se arată interesați să participe ne scriu pe pagina de Instagram Salon Filmesque, iar noi le deschidem numaidecât ușa. De multe ori se lasă greu duși îndărăt acasă.

10. Ce ne-ai putea dezvălui despre clubul de film? Cum l-ai conceput și ce pot afla, pe durata lui, persoanele care se înscriu?

Spre deosebire de serile obișnuite de film, în cadrul clubului de film avem o abordare cu iz academic, mai școlărească, mai analitică. Întâlnirile durează trei ore fiecare și au loc săptămânal, în intervalul septembrie-iunie. Parcurgem analitic un film pe o durată de aproximativ 18-21 de ore, ceea ce ne oferă posibilitatea să-i înțelegem în profunzime arhitectura interioară. Deconstruim discursul filmic la nivelul secvențelor și la cel al

episoadelor de secvență, aplicând diverse instrumente analitice preluate din Șklovski, Barth, Carabăț, Hegel. Astfel discursul narativ ni se înfățișează descompus în totalitatea mecanismelor sale narrative și semantice, ceea ce ne conduce la o înțelegere amplă și meticuloasă a modalității în care se construiește obiectul estetic, în cazul de față filmul. De asemenea, dincolo de analiza narativă per se, ne centrăm atenția asupra compoziției cadrelor, a manierei în care este modelată lumina, a elementelor sonore, a dialogului, a montajului ș.a.m.d. Un asemenea parcurs analitic ne maturizează în chip neîndoielnic maniera în care înțelegem și valorizăm filmul artistic - cu alte cuvinte, conștiința estetică.

11. Atunci când nu regizezi, când nu discuți despre filme, când nu îi înveți pe cei interesați să le analizeze, cu ce alte activități îți umpli timpul?

O altă mare pasiune care m-a înșfăcat și mă ține aprig în stăpânire, este Lindy Hop-ul, un dans pe care îl practic cu sârguință în cadrul școlii Jazz Roots Bucharest. Sub bagheta pedagogică a Cristinei Ciobanu, care a pus pe picioare această admirabilă școală de dans, asimilez săptămânal spiritul și tehnica dansului swing, inventat și lăsat moștenire de comunitățile afro-americane. Când nu dansez, moderez clubul de lectură ce are loc în fiecare zi de marți, în Casa Burgheză, unde parcurgem autori clasici și-i dezbatem într-o manieră liberă. Aceste întâlniri sunt o mană cerească pentru spiritul amenințat de gălăgia cotidianului.

În legătură cu înscrierile la clubul de lectură, la clubul de film sau la salonul de film, Nicolae Gaburici poate fi contactat la Casa Burgheză sau la Salon Filmesque.

Imaginile inserate în cadrul textului sunt preluate din filmul regizat de Nicolae Gaburici, „Elegie”.